

25.5x33.1	1	עמוד 23	השבוע - ישראל היום!	07/06/2024	90487517-1
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונות - 80790					

נדב שרגאי

יש לנו צבע יהודי

אויבינו הזכירו לנו לפני שמונה חודשים לא רק שאנו אחים, אלא גם שאנו יהודים • אל תנסו להסתיר זאת • אפשר לבצע התאמות, אבל בבסיס - אל תיגעו, ובעיקר - תכירו

צילום: יוסי זליגר

הפופולריות של "שמע ישראל" בנסיקה. חיילים מתפללים בשטחי כינוס בפאתי עזה

המלחמה הזאת נרמלה, כך נראה, את מה שלפני עשור נחשב בעיני הליברליזם הנאור וחוגי "הארץ" לעוון כמעט בלתי נסלה: דף המפקד לקרב שפרסם מח"ט גבעתי דאז עופר וינטר במבצע צוק איתן, שבו פנה ל"ה' אלוקי ישראל" וביקש: "היה נא מצליח דרכנו, אשר אנו הולכים ועומדים להילחם למען עמך ישראל כנגד אויב המנאץ שמך... אני נושא עיניי לשמיים וקורא עימכם 'שמע ישראל, ה' אלוקינו, ה' אחד'."

בשמונת החודשים האחרונים נסקה הפופולריות של תפילת "שמע ישראל" בצה"ל עד כדי כך, שהרבנות הצבאית הפייצה סרטונים רשמיים מטעמה שמתעדים מעמדים מעין אלה. אויבינו הזכירו לנו לפני שמונה חודשים לא רק שאנו אחים, אלא גם שאנו יהודים. רק מפקדים מעטים מדלגים כיום על תפילה ברוח זאת ערב היציאה לקרב.

העובדה ש"שמע ישראל" הפך לסיסמה ולאמצעי זיהוי בזמן חילוף הנצורים מהממ"דים בעוטף עזה בשמחת תורה האחרון – הלבנה, גם עבור אפיקורסים גמורים, את שילובו בתפילת לוח במהלך הקרבות. אלוף אהרן, נעם תיבון, סיפר כי השתמש בציצית לצורכי זיהוי, כשחילץ את בני משפחתו הנצורים מקיבוץ נחל עוז.

ערב חג השבועות תשפ"ד, 27 שנים אחרי שעמוס עוז קבע בפסקנות שמדינה אינה יכולה להיות יהודית, כשם שכיסא או אוטובוס לא יכולים להיות יהודיים, המציאות מלמדת אחרת: מדינת ישראל אינה רק מדינת היהודים שבה מרוכזים רוב בני העם היהודי. מדינת ישראל היא גם, ועוד קודם לכן – מדינה יהודית, ששואבת את הקודים ההתנהגותיים שלה, במודע ושלא במודע, מהתנ"ך ומהתלמוד ומהמשנה ומעוד אוצרות יהודיים. במגילת העצמאות המילים "מדינה יהודית, היא מדינת ישראל" מופיעות ארבע פעמים. כך ראה אותה בן-גוריון. גם הרצל, בקונגרס הציוני הראשון, סבר ש"הציונות היא שיבה ליהדות, עוד קודם שהיא שיבה אל ארץ היהודים", ובמילים אחרות – שהציונות היא חוטר מגזע היהדות.

מזוזה בלונדון

לפני יותר מ-50 שנה, בלונדון הקרה, ניהל אבי ז"ל, עובי דיה שרגאי, ויכוח לא קל עם הסופר אהרן מגד. שניהם שירתו אז בשגרירות הישראלית שם. אבא כנספח כלכלי, ומגד כנ"ספח תרבות. אבי ביקש לקבוע מזוזות בפתחי הדלתות בבניין השגרירות, אחרי שהבחין שאין כאלה שם. מגד התנגד וטען לכפייה דתית. בסופו של דבר, המזוזות נקבעו. לימים זימן לי הגורל, כעיתונאי, ראיון ארוך עם מגד, ולמרותי שגם הוא השתנה. "בין שארצה, בין שלא ארצה", אמר אז, "כולי, כל גופי, צבוע בצבע יהודי. כשם שכושני אינו יכול להפוך עורו, למחוק את הצבע השחור מפניו, מגופו, כך אני – אשתדל ככל שאשתדל, מסיבות טובות או רעות למחוק מעלי את הצבע היהודי, לא יעלה בידאי..."

דבר דומה קרה לא מוזמן לסופר התל-אביבי עומר ברק, שסיפר (בפוסט) כי במהלך חשבון הנפש שלו במלחמה, עלו לו "...שתי מילים בלבד... שסירבתי להגיד אותן: 'אני יהודי'. וואו. כמה שנאתי את צמד המילים האלה. בכל הרצאה בחו"ל הייתי אומר שאני ישראלי, ואם מישו היה שואל משהו על היהדות שלי, הייתי אומר שאני לא, שנולדתי יהודי, אבל אין בי שום דבר ושום כלום יהודי... פעם ראשונה בחיי שהבנתי

שלא משנה כמה אני אנסה, אני לא יכול לברוח מזה... אחפש את היהדות שלי."

הניסיונות "למחוק את הצבע" היהודי נעשו על ידי יהודים בכל הדורות, ולהוותנו גם כיום במדינת ישראל. רק בשנה שעברה הכריזה קבוצה של פעילי שמאל מלחמה על דוכני הנחת התפילין של חב"ד בתל אביב. בפעמים אחרות היו אלה דמויות כעמוס שוקן או מרב מיכאלי שביקשו (מתוך התחשבות בערבים) להסיר מההמנון את המילים "נפש יהודי הומייה", שכתב עבורנו הבהמייז היהודי נפתלי הרץ אימבר. טוב שלא הציעו לבטל גם את דגל הכחול-לבן בצבעי הטלית, או את סמל המדינה עם מנורת המקדש במרכזו.

ממש ערב המלחמה היו אלה פרנסי העיר העברית הראשונה, בגיבוי בג"ץ, שאסרו לקיים בהפרדה את תפילת "כל נדרי" כליל כיפור, ואת ההקפות השניות במוצאי שמחת תורה. זאת אף שלציבור באותם אירועים ניתנה בחירה גם באופציה של היעדר הפרדה בין גברים לנשים. "תיקון ליל שבועות", שיתקיים בשבוע הבא במאות מקומות יישוב ברחבי הארץ, יעמיד עשרות מתכונות של לימוד והעמקה במקורות היהודיים, בהפ"דה ושלא בהפרדה, אך בעקבות המלחמה יש להניח שלקצוות ולקיצוניים תהיה פחות השפעה עליהם.

"מאת ה' היתה זאת"

ב"מדינה היהודית, היא מדינת ישראל" נפתחים מדי בוקר שידורי קול ישראל בתפילות "שמע ישראל" ו"ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאורך". אלו אינם פול"קלור או אופנה שמשתנה. סידור התפילה היהודי ופרשת הש"בוע, ומועדים כשבועות או כפסח שבו רוכנו נמנעים מאכילת

חמץ, הם חלק מהדנ"א וממחזור החיים היהודי. אל תנסו לשנות אותו. אפשר לבצע התאמות, אבל בבסיס – אל תיגעו, ובעיקר – תכירו. זו אינה הרתה. השחקן צביקה הדר, ששילב לפני שנים אחדות את ילדיו בבית ספר ששם דגש על לימודי יהדות, נדהם מתגובת אחדים מחבריו. "אתם נורמליים?" תהה בקול, "מה מפריע לכם שהילדים יידעו פרשת שבוע?" אם נתעלם מרעשי הרקע של הקצוות, נגלה שהרוב בישראל הוא דתי או מסורתי, ושהחילונים הגמורים, שלא פעם מציגים עצמם כרוב, הם המיעוט. פעם "הצבע היהודי" איים פחות גם על החילונים הגמורים. בבית שמור גיליון "הארץ" מימי קום המדינה, שהכותרת הראשית שלו היא הפסוק מספר בראשית: "לזרעך נתתי את הארץ הזאת". אחרי שחרור הכותל עלו אותו עיתון במאמר המערכת שלו: "צה"ל ירוני, יושבת ציון".

עמיתי, קלמן ליבסקינד, ליקט לאחרונה צרור התבטאויות עבר שבהן עשו מנהיגינו שימוש בצבע היהודי, מבלי שייחשדו בהדתה. בן-גוריון סבר לאחר מלחמת השחרור שמדינת ישראל היא "ראשית הגאולה". יצחק רבין התרשם לאחר מלחמת ששת הימים כי "מאת ה' היתה זאת", וחיים הרצוג, כשגרירנו באו"ם, הכריז: "אנו שמים את מבטחנו בהשגחה העליונה, בדתנו, באי-מונתנו ובמסורת הנערצת והמקודשת שלנו".

בבוקר חג השבועות תשכ"ז, אחרי שחרור ירושלים, צעדו מאות אלפים לכותל, דתיים וחילונים, כשנפשם "נפש יהודי הומייה", ובבוקר שמחת תורה תשפ"ד לא הבחינו הנאצים החדשים בין מי שדבק באורח החיים היהודי בנוסח בית אבא לבין מי שראה עצמו כיהודי חדש; בין אנשי השלום לבין אנשי ארץ ישראל. כולנו היינו עבורם נטע יהודי טמא וזר; "גידול סרטני" שיש לעוקרו מאדמת האסלאם. חבל שרק אחר כך הבינו כה רבים שכולנו אחים, וש"מותר להפסיק להתבייש בצבע היהודי שלנו. •

ערב שבועות, 27 שנה אחרי שעמוס עוז קבע בפסקנות ש"מדינה אינה יכולה להיות יהודית, כשם שכיסא או אוטובוס לא יכולים להיות יהודיים", המציאות מלמדת אחרת: ישראל אינה רק מדינת היהודים - היא גם מדינה יהודית